

Redegørelse om arbejdsgruppen for klimatilpasning på Orø

I foråret 2024 etablerede vi (Peter Trier, Anna Agger og jeg) en selvstændig arbejdsgruppe for at samle op på de mange konsulentrapporter, der efterhånden var skrevet om problemer i forhold til Orøs grundvand og dermed øens vandforsyning. Konklusionerne i de forskellige rapporter var rimelig klar – at grundvandet var udfordret, og at der skulle gøres noget for at beskytte det. Samtidig pegede flere rapporter på, at udledningen af kvælstof fra gødning samt pesticider (sprøjtemidler) var med til at forværre vandkvaliteten i Isefjord.

Derfor udarbejdede arbejdsgruppen i efteråret 2024 et udkast til vision for Orø, der pegede på to løsningsmodeller: Enten en bedre beskyttelse af grundvandet gennem forbud mod sprøjtning og gødning over områder med særlige drikkevandsinteresser, eller at Orø med tiden omlægges til nitrat- og pesticidfri ø, hvor der kun i begrænset omfang må gødes og ikke benyttes sprøjtemidler.

Den 4. december 2024 fremlagde arbejdsgruppen visionen for Beboerforeningen og Lokalforum. Begge organisationer gav arbejdsgruppen mandat til at gå i dialog med Holbæk Kommune om visionen. Referatet fra mødet blev efterfølgende godkendt af både Beboerforeningen og Lokalforum.

I januar 2025 holdt arbejdsgruppen sammen med repræsentanter for Beboerforeningen og Lokalforum møde med repræsentanter for tre ud af fem vandværker og efterfølgende med repræsentanter fra de fleste grundejerforeninger. Både grundejerforeninger og vandværker bakkede op om visionens tanker.

Den 27. januar 2025 havde arbejdsgruppen møde med kommunalbestyrelsens udvalg for Klima, Miljø og Natur samt direktør Erik Kjærgaard Andersen. I mødet deltog Simon fra Lokalforum. Her blev visionen fremlagt og drøftet. Indledningsvist blev det pointeret, at arbejdsgruppen på mandat fra Lokalforum og Beboerforeningen fremlagde visionen, og at der var blevet holdt orienteringsmøder med tre ud af fem vandværker samt de fleste grundejerforeninger. Det fremgik også af en PowerPoint, der blev vist.

I mellemtiden var den grønne trepart blevet vedtaget i Folketinget. Den indebærer et øget fokus på udledningen af kvælstof fra gødning til vandmiljøet, hvor der i den indre del af Isefjord skal ske en reduktion med 60%. En politisk beslutning der understøtter visionen for Orø.

Den 30. april 2025 havde arbejdsgruppen (Peter Trier og jeg) et møde med Emil Erichsen, der i Holbæk Kommune er den ansvarlige embedsmand i forhold til den grønne trepart.

Den 29. maj 2025 sender jeg på arbejdsgruppens vegne en mail til kommunen, hvor vi påpegede, at kommunens påbud om forbud mod sprøjtning på et lille markområde ved Bybjerg vandværks to boringer kom på et uheldigt tidspunkt, fordi vi kunne forvente, at det vil blive forbudt at sprøjte og gøde markområdet som led i den grønne trepart. Påbuddet muliggør, at Hans Ingemann modtager kompensation for ikke at sprøjte på det lille område to gange – først betalt af Bybjerg vandværk og siden af det offentlige i forbindelse med den grønne trepart. Den 30. maj 2025 sender Simon på Lokalforums vegne en længere mail til kommunen med samme indhold.

I ingen af de to mails står der noget om, at arbejdsgruppen eller Lokalforum forhandler på vegne af Bybjerg vandværk. Der peges alene på det u hensigtsmæssige i, at påbuddet mod sprøjtning kom før den grønne trepart. Efterfølgende meddelte kommunen, at påbuddet ikke kunne udsættes på grund af gældende lovgivning. (Sagen er beskrevet i Orøposten nr. 7)

Den 10. juni 2025 havde arbejdsgruppen møde med Emil Erichsen, Camilla Wigge og Clara Laurine Berg-Jensen fra kommunen for at forberede et møde med borgmesteren og kommunens ledelse.

Den 25. juni 2025 havde arbejdsgruppen møde med borgmester Christina Krzyrosiak Hansen, medlemmer af Udvalget for Klima, Miljø og Natur, direktør Erik Kjærgaard Andersen, chefen for Klima, Miljø og Erhverv Vilfred Hvid samt den ansvarlige medarbejder for den grønne trepart Emil Erichsen. Fra Beboerforeningen deltog Ole Møller Andersen, fra Lokalforum deltog Simon og fra arbejdsgruppen Peter Trier og jeg.

Arbejdsgruppen pegede på den dobbelte udfordring: At beskytte Orøs sårbare grundvand og at reducere landbrugets kvælstofudledning til Isefjord for at leve op til den grønne treparts mål om en reduktion af kvælstofudledningen til Isefjord med 60%. Igen blev det præciseret, at arbejdsgruppen fremlagde visionen på mandat fra Lokalforum og Beboerforeningen, og at der havde været afholdt orienterende møder med de fleste vandværker og grundejerforeninger. Kommunen var enige i behovet for at håndtere udfordringerne med beskyttelse af grundvandet og reducere udledningen til Isefjord i sammenhæng. (Arbejdsgruppens arbejde er beskrevet i Orøposten nr. 6 og 7)

Derefter lå arbejdet i arbejdsgruppen i praksis stille, fordi vi afventede, at Folketinget skulle vedtage, hvordan landbrugets brug af gødning og dermed udledning til vandmiljøet i praksis skulle reguleres.

På kommunalbestyrelsesmødet den 17. december 2025 blev der vedtaget en principbeslutning om, hvilke jorde i kommunen der bør omlægges som følge af den grønne trepart. Her er hele Orø udpeget til et helhedsprojekt, der indebærer, at størstedelen af landbrugsjorden med tiden bør omlægges til ekstensivt landbrug – altså uden brug af sprøjtemidler og begrænset brug af gødning.

Med kommunalbestyrelsens vedtagelse var arbejdsgruppens arbejde for så vidt færdigt.

Arbejdsgruppen havde i 2025 et par gange planer om at arrangere et borgermøde, men kommunen anbefalede at vente, til der var kommet mere afklaring.

I begyndelsen af 2026 kom der forlydender om, at Hans Ingemann var ved at sælge det meste af sin jord. Derfor genoptog arbejdsgruppen i et vist omfang arbejdet for i samarbejde med kommunen at forberede en dialog mellem en eventuel ny ejer og borgerne på Orø om, hvor den nye ejer fx vil plante skov. For øjeblikket er arbejdet i arbejdsgruppen sat på pause.

Den 3. marts 2026 kom beskeden om, at Arp-Hansen Hotel Group A/S har købt størstedelen af Hans Ingemanns jord og vil omlægge den til skov og natur med græssende dyr. Dermed er arbejdsgruppens mål opnået for en stor del af Orø. Vi må håbe, at kommunen gennem dialog med de øvrige landmænd kan finde en god løsning på deres forbrug af sprøjtemidler og gødning.

Vandværkerne og kommunens arbejde for at beskytte grundvandet

I maj 2025 startede Holbæk kommune et arbejde med at få alle vandværker i Holbæk Kommune til at samarbejde og dele udgifterne til beskyttelse af drikkevandsområderne i henhold til den forventede og nu vedtagne Handlungsplan for grundvandsbeskyttelse i Holbæk Kommune. Altså tilsvarende og forventeligt mere omfattende påbud og krav om erstatning end det, vi så for Bybjerg Vandværk.

I Handlungsplanen nævnes specifikt, at to områder på Orø er udpeget med særligt behov for indsats mod nitrat. For at undgå misforståelser sendte Orøs vandværker et fælles brev til kommunen den 12. januar 2026 for at præcisere, at det alene er det enkelte vandværk, der kan forhandle om drikkevandsforsyningen og beskyttelsen heraf.

Det er jeg helt enig med vandværkerne i. Der er naturligvis ingen andre end det pågældende vandværk, der kan forhandle om drikkevandsforsyning eller beskyttelsesforanstaltninger for deres indvindingsområder, eller hvilken erstatning der eventuelt skal betales til lodsejeren.

Arbejdsgruppen for klimatilpasning har alene over for kommunen fremlagt den vision, som Beboerforeningen og Lokalforum har givet arbejdsgruppen mandat til at fremlægge. Fokus i visionen er, at beskyttelsen af grundvand skal ses i sammenhæng med beskyttelse af Isefjord. Som nævnt blev visionen inden da præsenteret for de fleste vandværker og grundejerforeninger, som fandt tankerne positive. Der har kun været ovennævnte møder med kommunen. Arbejdsgruppen har aldrig med kommunen drøftet beskyttelse af enkelte borer eller kompensation til landmænd herfor men alene behovet for at se Orø som en helhed.

Hvis nogen fra Lokalforum – eller andre – over for medarbejdere eller politikere i kommunen har givet udtryk for, at de havde mandat til at repræsentere eller forhandle på vandværkernes vegne, må det stå for deres egen regning.

Ovenstående afsnit (**Vandværkerne og kommunens arbejde for at beskytte grundvandet**) er læst og godkendt af Knud Ahm. Knud repræsenterer Orøs vandværker i den arbejdsgruppe, der skal udarbejde forslag til vedtægter for samarbejdet mellem vandværkerne og kommunen om grundvandsbeskyttelse.

Kåre Hendriksen
Orø den 15. marts 2026